

การรังสรรค์ภาพถ่ายแสดงความย้อนแย้งและล้อเลียน

ชุด “What if... a Mask is not Enough”

TCreated Parody and Paradoxical Photography:

What if... a Mask is not Enough

เวทิต ทองจันทร์*

Vethit Thongchantr*

วันที่รับบทความ 13 กรกฎาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ 20 กันยายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ 4 ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

การรังสรรค์ภาพถ่ายแสดงความย้อนแย้งและล้อเลียน ชุด “What if... a Mask is not Enough” มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตงานภาพถ่ายย้อนแย้งแต่เป็นจริงและล้อเลียนสังคมในการใช้ชีวิตตามวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และเพื่อพัฒนาองค์ความรู้สำหรับการถ่ายภาพย้อนแย้งแต่เป็นจริงและล้อเลียนสังคม โดยได้ผลงานในชุดภาพถ่ายรวมทั้งหมด 9 ภาพ มีเนื้อหาล้อเลียนการใช้ชีวิตในกิจกรรมต่างๆ ในสังคมชีวิตประจำวันของคนไทย คือ การกิน การเล่นและพักผ่อน (สันทนาการ) การเดินทาง การทำงาน และการเสี่ยงโชค โดยอยู่ภายใต้แนวคิด “ถ้าเราต้องใส่ชุด PPE ในชีวิตประจำวัน จะทำกิจกรรมต่างๆ ได้ไม่สะดวก” และได้ผ่านการคัดเลือกเพื่อจัดแสดงในนิทรรศการนานาชาติ รวม 2 ครั้ง

ผู้สร้างสรรค์ได้พบข้อสรุปว่า การเชื่อมโยงตัวบทในการอ้างอิงเนื้อหาที่ให้ความสำคัญของตัวรหัสในการสื่อสาร ทำให้ผู้สื่อสารสามารถเข้าใจความหมายตรงกันได้ดี ในขณะเดียวกัน ผู้ชมภาพยังมีข้อตำหนิในเรื่องความสมจริงด้านการแสดง

คำสำคัญ : ภาพถ่ายย้อนแย้งแต่เป็นจริง / ภาพถ่ายล้อเลียน / การแต่งภาพถ่าย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

* Assistant Professor, Lecturer, Faculty of Communication Arts, Siam University

Abstract

This photography series aims to developing the knowledge of paradoxical and parody in photography and produce it in New Normal context. The conceptual photographs “What if...a mask is not enough” show parodic lifestyle – to eat, to work, to play (recreation) and to gambling in total of 9 photographs were selected and exhibited in 2 International Exhibitions.

The creator found that communication code using the intertext to reference to their context allows audiences to understand the meaning which photograph contains. Meanwhile the verisimilitude was criticized by the viewers.

Keywords: Paradoxical Photography / Parody Photography / Manipulation Photography

บทนำ

ภูมิหลังและแรงบันดาลใจงานสร้างสรรค์

ภาพถ่ายเป็นสื่อร้อนที่ต้องแสดงพลังในการสื่อความหมายได้อย่างรวดเร็ว เมื่อผู้ชมได้สัมผัสแล้วจะถูกกระตุ้นให้รับรู้ความหมายและรู้สึกได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องใช้เวลาในการรับหรือครุ่นคิดเนิ่นนาน ผู้สร้างสรรค์จึงมีความต้องการพัฒนาองค์ความรู้ในการรังสรรค์ภาพถ่ายที่ซับซ้อนเนื้อหาที่มีความย้อนแย้งแต่เป็นจริง (paradox) และในขณะเดียวกันก็มีเนื้อหาที่ล้อเลียนเสียดสีสังคมไปพร้อมกันด้วย เพื่อค้นหาวิถีทางในการรังสรรค์ภาพถ่ายที่ดึงดูดใจ และสร้างความบันเทิงเพลิดเพลินให้กับผู้ชมภาพ

ภาพถ่ายชุด What if... a Mask is not Enough มีแรงบันดาลใจจากตัวผู้สร้างสรรค์เอง ที่ได้ติดเชื้อโควิด-19 แล้วต้องเข้ารับการรักษาตัวในเดือนมกราคม 2565 และได้สังเกตเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคนที่ไม่ระมัดระวังตนเองด้วยการใช้หน้ากากอนามัย โดยอาจจะเลยไม่ระวังขณะสวมใส่ กับกลุ่มคนที่ระมัดระวัง และรัดกุม ตามวิถีทางการใช้ชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) มากกว่า ก็สามารถรอดพ้นจากการติดเชื้ออย่างเห็นได้ชัด จึงเกิดแนวความคิดที่จะนำเสนอเรื่องราวที่มีแก่นความคิดของความย้อนแย้งแต่เป็นจริง และล้อเลียนสังคม ผ่านการป้องกันการติดเชื้อขั้นสูงสุดด้วยชุด PPE (Personal Protective Equipment) ซึ่งโดยปกติจะเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในทางการแพทย์เท่านั้น แต่ถูกนำมาใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน โดยยังคงมีคนที่ยังละเลยในการป้องกัน ผู้สร้างสรรค์จึงใช้จินตนาการรังสรรค์เรื่องราวผ่านตัวละคร “นายตื้อ” หนุ่มวัยทำงานที่เอาแต่ใจ ละเลย และประมาทเลินเล่อ ในการป้องกันตนเองจากเชื้อโควิด-19 เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ชีวิตตามวิถีชีวิตใหม่ New Normal ด้วยความเพลิดเพลินและสนุกสนาน

วัตถุประสงค์การสร้างสรรค

1. เพื่อศึกษาและผลิตงานภาพถ่ายย้อนแย้งแต่เป็นจริงและล้อเลียนสังคมในการใช้ชีวิตตามวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

2. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สำหรับการถ่ายภาพย้อนแย้งแต่เป็นจริงและล้อเลียนสังคม

ฐานคิดในการสร้างสรรค์ (Assumption)

ลักษณะของกระบวนการผลิตภาพถ่าย คือ การใช้ภาพชุด เล่าเนื้อหาที่มีความย้อนแย้งแต่เป็นจริงและล้อเลียนสังคม ควบคู่ไปกับบริบทของเนื้อหาในการใช้ชีวิตตามวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เป็นรหัสการสื่อสารที่กำกับควบคุมจินตนาการรูปแบบ ในการสื่อสารผ่านภาพถ่าย เพื่อแสดงความหมาย ความรู้ ความเข้าใจ ตามรหัสของผู้ชม และสร้างแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตตามวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดความสัมพันธ์ในตัวบท (Transtextuality)

ผู้สร้างสรรค์ใช้แนวคิดนี้ในการออกแบบเนื้อหาเพื่อช่วยสร้างความสมบูรณ์ของตัวบท ด้วยการผสานองค์ประกอบเพื่อสร้างสรรค์แนวคิด (concept) ในการผลิตภาพถ่าย Gérald Genette ได้ให้แนวคิด ลักษณะความสัมพันธ์ในตัวบท (Transtextuality) ที่เป็นเนื้อหาของตัวบทที่ปรากฏในสื่อ โดยตัวบทหนึ่งจะสัมพันธ์กับตัวบทอื่น ๆ มีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันไม่ว่าจะโดยชัดเจนหรือไม่ก็ตาม Genette ใช้พื้นฐานแนวคิดทางภาษาศาสตร์ ศึกษาตัวบทประพันธ์และวรรณกรรมในสื่อหนังสือ ซึ่งมีลักษณะเป็นภาษาเขียนเป็นสำคัญ ผู้สร้างสรรค์นำกรอบแนวคิดนี้มาพัฒนาใช้กับสื่อภาพถ่าย ซึ่งมีลักษณะเนื้อหาตัวบทที่สื่อความหมายกับผู้ชม คือ ลักษณะการเป็นทิวติยบท (Hypertextuality) (Genette, 1997: p11)

Hypertextuality เป็นตัวบทลำดับที่สอง มีลักษณะที่ทำหน้าที่ขยายตัวบทเดิม คือ ปรุ้มบท (hypotext) โดยจะมีอยู่โดยปราศจากตัวบทเดิมไม่ได้ อยู่ในลักษณะการเลียนแบบ หรือล้อเลียนตัวบทเดิม การพัฒนาปรุ้มบทเป็นทิวติยบท มี 2 ลักษณะ คือ การแปลงรูป (Transformation) ซึ่งเป็นการแปลงรูปที่ไม่จำเป็นให้เห็นว่า เกิดจากตัวบทเดิม และยังมีอีกลักษณะหนึ่ง คือ การเลียนแบบ Imitation การเลียนแบบ ซึ่งจำเป็นต้องมีบางส่วนของปรุ้มบท เป็นต้นแบบ (model)

หากจำแนกตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง ทิวติยบท และปรุ้มบท จะสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (Genette, 1997: p25) ดังต่อไปนี้ (1) Parody บิดเบือนตัวบทเดิม แปลงรูปให้น้อยที่สุด (2) Travesty แปลงรูปด้วยกลวิธีเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอ (Stylistic) (3) Caricature เลียนแบบด้วยการเสียดสี (satire) (4) Pastiche เลียนแบบตัวบทเดิม โดยไม่มีเจตนาเสียดสี ผู้สร้างสรรค์ จึงนำแนวคิด Hypertextuality มาปรับใช้ในการออกแบบเนื้อหาของตัวบทให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของภาพถ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ชมภาพ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงตัวบท การแปลงรูป การล้อเลียน การเสียดสี เพื่อให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ คล้อยตามด้วยความสนุกสนาน จนส่งผลให้เกิดความสะเทือนใจ และได้เห็นถึงคุณค่า การใช้ชีวิตแบบ New Normal โดยใช้จินตนาการสร้างตัวละครแสดงการใช้ชีวิตแบบละเอียดไร้ระเบียบในสังคมที่มีความระมัดระวังอย่างเข้มงวด

2. แนวคิดการย้อนแย้งความจริง (Paradox)

การย้อนแย้งความจริง (Paradox) คือ สิ่งที่ขัดแย้งแต่ก็เป็นความจริง เป็นสิ่งที่ดูเหมือนจะเป็นจริง แต่ก็มี ความขัดแย้งในตัวเอง Paradox กระตุ้นความสนใจของผู้ชมให้ตอบรับกับเนื้อหาที่ไม่คาดคิดและชักชวนให้มาสัมผัสกับตัวบทโดยใช้รูปแบบที่มีความขัดแย้งภายในเนื้อหาของตัวบทอย่างลึกซึ้ง เมื่อผู้ชมได้รับข้อมูลผ่านเนื้อความที่ซ่อนอยู่ในตัวบทที่ขัดแย้งปกปิดความเป็นจริงเหล่านี้ซึ่งบางครั้งก็ละเมิดความเชื่อหรือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ใช้ความรู้สึกทั่วไปดูเหมือนไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะขัดแย้งหรือตรงกันข้ามกับความเชื่อ หรือสามัญสำนึกที่คนทั่วไป

Hayden และ Picard ได้อธิบายถึงคำว่า การย้อนแย้งความจริง หรือ Paradox ว่า ด้วยความเข้าใจด้วยสามัญสำนึกในเบื้องต้น คือ คำพูด (statement) ที่ดูเหมือนขัดแย้งในตัวเองหรือตรงข้ามกับสามัญสำนึก แต่บางทีอาจจะเป็นความจริง - a statement that appears self-contradictory or opposed to common sense, but is perhaps true. (Hayden, G., & Picard, M. 2009) ซึ่ง Hayden และ Picard ได้อธิบายลักษณะสำคัญของ Paradox ประเภทหนึ่ง ที่ผู้สร้างสรรค์เห็นว่า สามารถนำมาใช้ในการสร้างสีสันในตัวบทได้ นั่นคือ แนวคิดการย้อนแย้งความจริงของความน่าจะเป็น (Probability Paradoxes) ความน่าจะเป็น คือ ความเข้าใจที่มนุษย์คาดคะเน และคิดไปว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เช่น ดวงอาทิตย์จะขึ้นในวันพรุ่งนี้ แต่ใครจะยืนยันได้ว่าถ้าพรุ่งนี้โลกจะจบลงแล้วดวงอาทิตย์จะไม่ขึ้นอีกต่อไป หรือจะเป็นอย่างไรถ้ามีเมฆมากพอที่จะทำให้ท้องฟ้ามีตลบและปิดกั้นดวงอาทิตย์จากมุมมองของสายตาเรา ความเข้าใจผิดนี้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับการโง่การพ่นของนักพนันที่สามารถเปลี่ยนความจริงของเรื่องที่เกิดขึ้น ด้วยการบดบัง ปรับเปลี่ยนมุมมองจากความเชื่อของนักพนันคนอื่น ๆ ให้เชื่อตามมายาที่เป็นกลลวงที่สร้างขึ้น เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ยังคาดคะเนไม่ได้ ผู้สร้างสรรค์ จึงนำวิธีคิดนี้มาสร้างความหลากหลายให้กับตัวบท ช่วยทำให้เนื้อหาในการนำเสนอซับซ้อนขึ้นจนทำให้ผู้ชมสัมผัสถึงสิ่งที่ไม่คาดคิดและประหลาดใจกับเนื้อหาใหม่ที่สามารถกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชมเพลิดเพลินไปกับตัวบทที่นำเสนอขยายความออกไปอย่างต่อเนื่อง (What if...)

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์

ขั้นที่ 1 เตรียมการผลิตงาน แบ่งออกเป็นขั้นการเขียนบท เตรียมการ ประสานงานการผลิต

ขั้นการเขียนบท ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการเขียนบทโดยกำหนดกรอบงานให้เป็นภาพชุด (Photo Essay) ที่เล่าเรื่องอย่างต่อเนื่อง จำนวน 9 ภาพ มีเนื้อหาล้อเลียนการใช้ชีวิตในกิจกรรมต่างๆ ในสังคมชีวิตประจำวันของคนไทย คือ การกิน การเล่นและพักผ่อน (สันทนาการ) การเดินทาง การทำงาน และการเสี่ยงโชค โดยอยู่ภายใต้แนวคิด “ถ้าเราต้องใส่ชุด PPE ในชีวิตประจำวัน จะทำกิจกรรมต่างๆ ได้ไม่สะดวก” จึงได้สร้างสรรค์โครงบทในการผลิต ดังนี้

ภาพที่ 1 When we all must wear PPE เป็นภาพเปิดให้ผู้ชมเห็นโครงความคิดหลัก ผู้โดยสารบนเครื่องบินทุกคน รวมทั้งพนักงานบนเครื่องบิน ใส่ชุด PPE

ภาพที่ 2 When in Rome, do as Romans do “นายดี” ไม่ใส่ชุด PPE กำลังโดนพนักงานลากออกจากเครื่องบิน

ภาพที่ 3 Social Responses #1 “นายตื้อ” โดนเจ้านายตำหนิที่ไม่ใส่ชุด PPE มาทำงาน มุมมองที่ 1

ภาพที่ 4 Social Responses #2 “นายตื้อ” โดนเจ้านายตำหนิที่ไม่ใส่ชุด PPE มาทำงาน มุมมองที่ 2 บันทึกภาพอีกด้าน

ภาพที่ 5 Secretly smoker ในขณะที่สมาชิกครอบครัวกำลังพักผ่อน “นายตื้อ” ก็เปิดชุด PPE ออกเพื่อสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ภาพที่ 6 Work hard, play harder ในขณะที่กำลังเล่น BB Gun “นายตื้อ” หอบเหนื่อย เพราะหายใจไม่ทัน จึงแอบเปิดชุด PPE เพื่อหายใจ

ภาพที่ 7 New normal home cooking “นายตื้อ” แอบเปิดหน้าต่างขณะที่กำลังทำ กับข้าว จึงทำให้กับข้าวหกหล่นพื้น

ภาพที่ 8 Hope and Survival #1 “นายตื้อ” เลือกซื้อลอตเตอรี่ ในขณะที่กำลังรักษาตัว จากอาการโควิด มุมมองที่ 1 บนเตียงผู้ป่วย

ภาพที่ 9 Hope and Survival #2 “นายตื้อ” เลือกซื้อลอตเตอรี่ ในขณะที่กำลังรักษาตัว จากอาการโควิด มุมมองที่ 2 โถงนั่งพักรอตรวจอาการผู้ป่วย

ขั้นเตรียมการและประสานงานการผลิต ผู้สร้างสรรค์ ได้ประสานงานนักแสดง สถานที่ถ่ายทำ เสื้อผ้า และอุปกรณ์ประกอบฉาก ดังนี้

- นักแสดง มีการคัดเลือกนักแสดงนำ 1 คน คือ นายตื้อ โดยกำหนดบุคลิกสำคัญของตัวละคร คือ ชี้แจงจุดหัวใจ เอาแต่ใจ ไม่สนใจประโยชน์ส่วนรวม และ นักแสดงสมทบใส่ชุด PPE อีก 3 คน โดยกำหนดให้มีความสูงที่ไม่เท่ากัน เพื่อเห็นถึงความแตกต่าง

- สถานที่ถ่ายทำ จากโครงบท ได้แบ่งออกเป็น 4 แห่ง คือ เครื่องบินจำลอง สนามยิงปืน BB Gun (Ball bullet gun) สำนักงาน ห้องนั่งเล่น ห้องครัว ห้องผู้ป่วย

- เสื้อผ้า นักแสดงนำใส่เสื้อสีพื้น กางเกงขาสั้นสามส่วน มีบุหรี่ไฟฟ้าคล้องคอ และนักแสดงสมทบใส่ชุด PPE

- อุปกรณ์ประกอบฉาก เสื้อชูชีพ ผ้าไทย (หมสไบ) ชุด PPE 3 ชุด เน็กไท บุหรี่ไฟฟ้า ผักสด จาน เสาไม้เกลือ ที่ครอบจมูกช่วยหายใจ แผงขายลอตเตอรี่

ขั้นที่ 2 การผลิตงาน

ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการผลิตถ่ายภาพยนตร์ โดยใช้กล้องถ่ายภาพดิจิทัล Nikon D750 พร้อมเลนส์ 17-35 f/2.8 และ Nikon Z7 พร้อมเลนส์ 24-70 f/4 เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีลำดับการถ่ายทำ คือ ห้องเครื่องบินจำลอง (อาคาร 19) ห้องคอมพิวเตอร์ (อาคาร 12) มหาวิทยาลัยสยาม สนามยิงปืน BB Gun ธนบุรี ถนนพหลโยธินสาย 2 และ บ้านในหมู่บ้านนทรธีรีเจนท์ ราชพฤกษ์ และ ในวันพุธที่ 2 มีนาคม 2565 ที่ห้องพยาบาล (อาคาร 15) มหาวิทยาลัยสยาม

ภาพที่ 1 และ 2 ภาพเบื้องหลังการผลิต ณ ห้องเครื่องบินจำลอง และห้องคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 3 และ 4 ภาพเบื้องหลังการผลิต ณ สนามยิงปืน BB Gun และ ห้องพยาบาล

เทคนิคการถ่ายภาพ

1. เทคนิคหยุดช่วงเวลาชี้ขาด (Decisive Moment) ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้เทคนิคการหยุดช่วงเวลาชี้ขาด ในทุกภาพของภาพชุดนี้ ตามสภาวะของความเป็นสื่อร้อนที่สร้างการรับรู้ ทำให้เกิดความน่าจดจำกับผู้ชมได้ทันที โดยได้ออกแบบให้มีข้อมูลมากเพียงพอและครบถ้วนกับผู้ชม โดยใช้คุณลักษณะเฉพาะของภาพถ่าย นั่นคือ สามารถหยุดภาพแยกช่วงหนึ่งของเวลาออกมาได้

2. เทคนิคการตกแต่งภาพแบบซ้อนภาพ (Photograph Manipulation) เป็นกระบวนการตกแต่งภาพในการตัดปะบางส่วนของภาพหลายๆ ภาพมาสร้างสรรค์ในภาพใหม่ ในกระบวนการผลิตงาน จึงต้องถ่ายภาพเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นส่วนตัดปะของ ภาพที่ 1 และ 5 ดังนี้

ภาพที่ 1 When we all must wear PPE ผู้โดยสารบนเครื่องบินทุกคน รวมทั้งพนักงานบนเครื่องบิน ใส่ชุด PPE จะต้องใช้ขาดตั้งกล่องวางไว้ใกล้ที่นั่งอยู่กับที่ และให้นักแสดงที่ใส่ชุด PPE สลับกันนั่งในจุดต่างๆ เพื่อให้ได้จำนวนผู้ใส่ชุด PPE เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 2 When in Rome, do as Romans do “นายดี” ไม่ใส่ชุด PPE กำลังโดนพนักงานลากออกจากเครื่องบิน ผู้สร้างสรรค์ได้ตัดภาพประตูออก แล้วซ้อนด้วยการนำภาพท้องฟ้ามาจัดวางแทน เพื่อให้เห็นว่า เครื่องบินจอดอยู่กลางแจ้ง

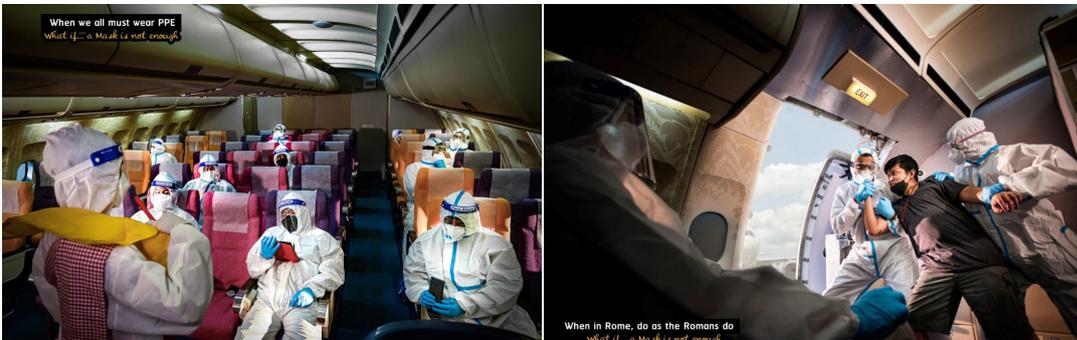
ภาพที่ 5 Secretly smoker ในขณะที่สมาชิกครอบครัวกำลังพักผ่อนนายดีก็เปิดชุด PPE ออกเพื่อสูบบุหรี่ไฟฟ้า จะต้องถ่ายภาพนักข่าวอ่านข่าว เพื่อนำมาตัดและปะวางลงบนจอโทรทัศน์

3. การใช้ตัวอักษรช่วยกำกับความหมาย ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกที่จะใช้ชื่อชุดภาพ และ ชื่อภาพ มาช่วยกำกับความหมายให้ผู้ชมได้เข้าใจในบริบทมากยิ่งขึ้น โดยเลือกใช้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากจะส่งคัดเลือกนำเสนอจัดแสดงผลงานในนิทรรศการระดับนานาชาติ

ขั้นที่ 3 การจัดการหลังการผลิต

ผู้สร้างสรรค์ ได้ดำเนินงานตกแต่งภาพด้วยโปรแกรม Adobe Lightroom สำหรับการตกแต่งแสง สี ความเข้ม การลงเงาเฉพาะจุด ความเปรียบต่าง และใช้โปรแกรม Adobe Photoshop สำหรับการตัด ปะ จัดวางภาพใหม่

ผลงานภาพถ่ายชุด “What if... a Mask is not Enough”

ภาพที่ 1 When we all must wear PPE | ภาพที่ 2 When in Rome, do as Romans do

ภาพที่ 3 Social Responses #1 | ภาพที่ 4 Social Responses #2

ภาพที่ 5 Secretly smoker | ภาพที่ 6 Work hard, play harder

ภาพที่ 7 New normal home cooking | ภาพที่ 8 Hope and Survival #1

ภาพที่ 9 Hope and Survival #2

ชั้นที่ 4 การเผยแพร่ผลงาน

ผู้สร้างสรรค์ ได้ดำเนินการจัดส่งผลงานผ่านกระบวนการคัดเลือกผลงาน และได้จัดแสดงครั้งแรกในนิทรรศการภาพถ่ายนานาชาติ “สภาวะมนุษย์ : ความหวังและความอยู่รอด Human in New Normal : Hope and Survival” ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 19-21 เมษายน 2565 และ ครั้งที่ 2 ในนิทรรศการ ADA : INTERNATIONAL OF ART, DESIGN AND ARCHITECTURE EXHIBITION 2022 ในรูปแบบ Virtual Exhibition ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม – 30 มิถุนายน 2565

ภาพที่ 10 และ 11 ภาพการจัดแสดงในนิทรรศการในหอศิลป์ และ ในระบบออนไลน์

สรุปผลการสร้างสรรค์

ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้แนวคิดการล้อเลียน (Hypertextuality) (Genette, 1997, p.25) มาปรับใช้ในการออกแบบเนื้อหาของตัวบทให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของภาพถ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ชมภาพ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงตัวบท การแปลงรูป การล้อเลียน การเสียดสี เพื่อให้ผู้ชมเกิดจินตนาการคล้อยตามด้วยความสนุกสนาน และแนวคิดการย้อนแย้งความจริง หรือ Paradox ซึ่ง Hayden และ Picard (Hayden, G. , & Picard, M. 2009) ได้อธิบายว่า ด้วยความเข้าใจด้วยสามัญสำนึกในเบื้องต้น คือ คำพูด (statement) ที่ดูเหมือนขัดแย้งในตัวเองหรือตรงข้ามกับสามัญสำนึก แต่บางทีอาจจะเป็นความจริง

ลักษณะสำคัญของ Paradox ประเภทหนึ่งที่ผู้สร้างสรรค์เห็นว่า สามารถนำมาใช้ในการสร้างสีสันในตัวบทได้ นั่นคือ แนวคิดการย้อนแย้งความจริงของความน่าจะเป็น (Probability Paradoxes) ความน่าจะเป็น คือ ความเข้าใจที่มนุษย์คาดคะเน และคิดไปว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน จึงได้ใช้แนวคิดทั้งสองด้านสร้างสรรค์ผลงาน ดังต่อไปนี้

- ภาพที่ 1 When we all must wear PPE ภาพเปิดให้ผู้ชมเห็นโครงความคิดหลัก ผู้โดยสารบนเครื่องบินทุกคน รวมทั้งพนักงานบนเครื่องบิน ใส่ชุด PPE มีความขัดแย้งกับความจริงตามสามัญสำนึกของผู้ชมที่ตามปกติแล้วผู้โดยสารทั่วไปจะไม่ใส่ชุด PPE เพื่อเดินทางโดยเครื่องบิน
- ภาพที่ 2 When in Rome, do as Romans do “นายตื้อ” ไม่ใส่ชุด PPE กำลังโดนพนักงานลากออกจากเครื่องบิน มีความขัดแย้งกับความจริงตามสามัญสำนึกของผู้ชมที่ตามปกติแล้ว การแสดงออกที่ไม่เหมาะสมบนเครื่องบินก็อาจจะถูกบังคับให้ออกจากเครื่องบินได้เช่นกัน แต่ไม่ใช่เป็นเพราะการแต่งกายที่เรียบร้อยดี แต่โดยรหัสการสื่อสารในครั้งนี้ คือ การแต่งกายตามแบบทั่วไป กลับกลายเป็นความไม่เหมาะสม
- ภาพที่ 3 Social Responses #1 “นายตื้อ” โดนเจ้านายตำหนิที่ไม่ใส่ชุด PPE มาทำงาน มุมมองที่ 1 มีความขัดแย้งกับความจริงตามสามัญสำนึกของผู้ชม และล้อเลียนในการแต่งตัวที่มียูนิฟอร์มขององค์กร
- ภาพที่ 4 Social Responses #2 “นายตื้อ” โดนเจ้านายตำหนิที่ไม่ใส่ชุด PPE มาทำงาน มุมมองที่ 2 บันทึกภาพอีกด้าน มีความขัดแย้งกับความเป็นจริง และล้อเลียนสภาพการทำงานเช่นเดียวกับภาพที่ 3

- ภาพที่ 5 Secretly smoker ในขณะที่สมาชิกครอบครัวกำลังพักผ่อน “นายตื้อ” ก็เปิดชุด PPE ออกเพื่อสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีความขัดแย้งกับความจริงตามสามัญสำนึกของผู้ชมที่ตามปกติแล้วการสูบบุหรี่ภายในบ้านที่มีสมาชิกคนอื่นอยู่ในบริเวณห้องเดียวกันก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควร แต่ภาพแสดงตอกย้ำให้เห็นถึงความปล่อยปละละเลยของตัวละครให้ผู้ชมได้เห็นและเข้าใจในอารมณ์และบทบาทของตัวละครเฉพาะนี้มากยิ่งขึ้น
- ภาพที่ 6 Work hard, play harder ในขณะที่กำลังเล่น BB Gun “นายตื้อ” หอบเหนื่อยเพราะหายใจไม่ทัน จึงแอบเปิดชุด PPE เพื่อหายใจ มีความขัดแย้งกับความจริงตามสามัญสำนึกของผู้ชมที่ตามปกติแล้วการเล่น BB Gun เป็นกีฬากลางแจ้งที่หากใช้ชุด PPE คนทั่วไปก็คงจะเหนื่อยหอบเช่นเดียวกัน แต่ทุกคนกลับทำได้ยกเว้นนายตื้อ จึงแสดงถึงความย้อนแย้งของโลกแท้จริง กับโลกจินตนาการในภาพ
- ภาพที่ 7 New normal home cooking “นายตื้อ” แอบเปิดหน้ากากขณะที่กำลังทำกับข้าว จึงทำให้กับข้าวหกหล่นพื้น มีความขัดแย้งกับความจริงตามสามัญสำนึกของผู้ชมที่แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากในการทำกับข้าวด้วยชุด PPE ที่เป็นไปไม่ได้ และขัดแย้งกับความจริง
- ภาพที่ 8 Hope and Survival #1 “นายตื้อ” เลือกซื้อลอตเตอรี่ ในขณะที่กำลังรักษาตัวจากอาการโควิด มุมมองที่ 1 บนเตียงผู้ป่วย มีความขัดแย้งกับความจริงตามสามัญสำนึกของผู้ชมที่ตามปกติแล้วผู้ขายลอตเตอรี่จะไม่สามารถเข้ามาในห้องผู้ป่วยเพื่อค้าขายได้ แต่ภาพนี้ได้ขยายความของชื่อชุดภาพ “Hope and Survival” ความหวังและการอยู่รอดในยุคโควิด นั่นคือ การซื้อหวยของคนไทย ที่เป็นความหวังในสภาวะที่ยากลำบากนี้
- ภาพที่ 9 Hope and Survival #2 “นายตื้อ” เลือกซื้อลอตเตอรี่ ในขณะที่กำลังรักษาตัวจากอาการโควิด มุมมองที่ 2 โถงนั่งพักรอตรวจอาการผู้ป่วย บันทึกภาพอีกด้าน มีความขัดแย้งกับความเป็นจริง และล้อเลียนสภาพการทำงานเช่นเดียวกับภาพที่ 8

ข้อเสนอแนะ

1. ความสำคัญของรหัสการสื่อสาร การสร้างสรรค์นี้ทำให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์สื่อภาพถ่ายที่ใช้การเชื่อมโยงตัวบทในการอ้างอิงเนื้อหาที่ให้ความสำคัญของตัวรหัสในการสื่อสาร ผู้ชมคนไทยสามารถเข้าใจมุกล้อเลียนของการ “เล่นหวย” หรือ “ความตื้อ” ของคนที่ไม่ใส่ใจโลกของสังคม ได้ตรงกัน อันเป็นแนวทางให้ผู้ทำการสื่อสารสามารถเข้าใจถึงตัวรหัสที่เป็นกฎเกณฑ์และวัฒนธรรมที่สื่อสารระหว่างช่างภาพและผู้ชมให้เข้าใจตรงกันได้

2. ความสมจริงด้านการแสดง ผู้ชมภาพ ได้มีข้อตำหนิเรื่องความสมจริงของผลงาน ถึงแม้นักแสดงจะแสดงบทบาทได้สมจริง แต่ยังคงดูแล้วมีความเป็นงานแสดงและจัดฉาก จึงมีข้อเสนอแนะให้พัฒนาด้านการคัดเลือกนักแสดง และการเตรียมตัวนักแสดงให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

สุมิตรา ชันตยาภรณ์. (2534). *ทฤษฎีการถ่ายภาพ*. กรุงเทพฯ: สารมวลชน.

ภาษาอังกฤษ

Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hayden, G. & Picard, M. (2009). *This Book Does Not Exist - Adventures in the Paradoxical*. New York: Fall River Press.

Henri, C.-B. (2016). *New Horizons*. (H. David, Trans). Wilson. London: Thames & Hudson.

Peres, R. Michael. (2007). *The Focal Encyclopedia of Photography*, (4th ed). New York: Routledge.

ระบบออนไลน์

ADA: INTERNATIONAL OF ART, DESIGN AND ARCHITECTURE EXHIBITION. (2022). เข้าถึงได้จาก <http://ada.rmutr.ac.th/ARTICAL/>
